

Verdwijnt straks ook Vlaamse mossel uit winkelrekken?

23/08/2008

Twaalf jaar lang is erop gezwoegd, geëxperimenteerd. Nu ze er eindelijk is, wordt de Belgische mossel in het vilbeluik massaal tot kattenvoer verwerkt, stelt Douglas De Coninck vast in De Morgen. Gemanipuleerde staalnames, sabotageacties op zee en verwijten over fraude met overheidsgeld: welkom in maritieme oorlogszone. Met links de Belgische mosselkwekers, en rechts de Vlaamse.

"Schitterend, echt schitterend. Zo vlezig, wat zoutig, zo kruidig ook". Stefan Westerlinck van restaurant De Mosselbeurs in Oostende wordt direct weer lyrisch bij de herinnering aan die paar dagen dat hij de mosselen met het zwart-geel-rode Belgicalogo mocht serveren. "Je had mensen die wilden vergelijken. De één nam Zeeuwse, de andere Belgische. En altijd won de Belgica de test. Collega's, vishandelaren en leveranciers zeiden allemaal hetzelfde. Eindelijk was ze er: een mossel met de smaak van de Franse en het formaat van de Zeeuwse. Van eigen kweek, dan nog. Te mooi om waar te zijn, eigenlijk".

Toen op vrijdag 25 juli de bel rinkelde in de Oostendse vismijn, was dat een historisch moment. Voor de allereerste keer werden hier echte Belgische mosselen geveild. "Ik heb toen een traantje weggepinkt", zegt José Reynaert, de onbetwiste vader van de Belgische mossel. Reynaert kreeg zijn ingeving in 1996. Als scheepshersteller viel het hem op hoe zich op sommige plekken in de Noordzee mosselen vasthechtten op boeien. "Ze groeiden snel. Er moest, dacht ik, een manier bestaan om ze te kweken in een hangcultuur, zoals in Frankrijk".

Twaalf jaar lang bleef Reynaert experimenteren. Eerst hing hij zijn mosselkooien 11 mijl buiten de kust, dan weer dichterbij. Altijd liep er iets mis. Plezierbootjes retten zijn installaties aan flarden. Was het dat niet, dan spoelde alles weg in een storm. "Ik weigerde mij neer te leggen bij een mislukking. Ooit zou ik de juiste locatie vinden, het juiste materiaal. In 2006 hebben we de eerste drieduizend kilo opgevist. Het was bewezen: het kon". Reynaert richtte met reder Willy Versluys een bvba op en zette mosselzaad uit in de voor de scheepvaart gesloten zone D1, 8 kilometer voor de kust van Nieuwpoort. En yes, het lukte. Ze oogstten niet de verhoopte 50, maar toch 6 ton. Tegen eind juli waren er 2.500 potjes verkocht, de bvba kon de vraag amper volgen.

In de namiddag van 1 augustus kwam dan de fax van het Voedselagentschap: "Ingevolge het niet conforme resultaat van DSP in het monster nummer 2159-08-0018 wordt onmiddellijk overgegaan tot sluiting van het productiegebied. Vermits de monsterneming dateert van 22 juli dient u over te gaan tot volgende maatregelen: terugroepen van alle producten verzameld vanaf 22 juli". "Alles naar het vilbeluik", sakkert Reynaert, "2,5 ton in totaal, bijna de helft van de oogst. Financiële schade? In die termen praat ik niet. Dit is mijn levenswerk, meneer".

DSP staat voor diarrhetic shellfish poisoning. Het is een bekende mosselziekte, die wordt veroorzaakt door toxische algen. In dit geval was dat DSP-azaspiracide. EU-verordening 853/2004 legt voor azaspiracides een drempelwaarde op van 160 microgram per kilo mosselvlees. Daar zat de Belgische mossel dus boven. Tenminste, dat is wat nieuwsflitsen ons deden geloven. De Morgen kon de hand leggen op het analyseverslag R22/23-2008-01675 van het Voedselagentschap. Over het positieve staal staat er dat DSP-azaspiracide "aanwezig" was in 100 gram. In wat voor concentratie? Hoger of lager dan 160 microgram? Staat er niet bij. Het is zo te zien niet gemeten.

Alle in de dagen voor en na 22 juli genomen stalen wezen op een uitstekende kwaliteit van het zeewater. Alle overige staalnames op de Belgicamossel, hiervoor en hierna, waren negatief. De in het vilbeluik vernietigde mosselen waren op 30 en 31 juli uit de zee gehaald. Latere tests lieten zien dat in deze mosselen nog geen halve microgram DSP-azaspiracide voorkwam. Ze waren kerngezond.

Te laat. De oogst was over. In het vilbeluik van Denderleeuw waren ze al verwerkt tot kattenvoer.

Komende dinsdag dient zich alweer een historisch moment aan. In de vismijn van Nieuwpoort zullen voor de eerste keer in de geschiedenis Vlaamse mosselen worden geveild. De 'Flanders Queen Mussel', zoals hij gaat heten, is de vrucht van een experiment van de Stichting voor Duurzame Visserijontwikkeling (SDVO). Dat is een in 2004 gecreëerde overheidsinstelling die de visserij nieuwe impulsen moet geven. Er werd een regeling uitgewerkt waarbij een deel van de door Belgische reders betaalde bedrijfsvoorheffing bij de SDVO terecht kwam. SDVO mocht zo op vier jaar 8,4 miljoen euro incasseren om nieuwe vismethoden te bedenken. Erg ver heeft SDVO niet gezocht.

Reynaert kreeg vier jaar geleden het bezoek van Luc Mellaerts, de ex-topman van het failliete Sobelair. Van luchtvaart naar vis: kleine stap. Mellaerts was bij SDVO binnengehaald als algemeen directeur. "Die man, keurig in het pak, had interesse voor ons project", zegt José Reynaert. "Mooi, dacht ik, de overheid heeft eindelijk de perspectieven van de Belgische mossel ontdekt. Het idee was: samenwerking. Oké, Mellaerts vertrekt. Ik hoor niks meer en lees wat later in de krant dat SDVO is gestart met een 'uniek project' om voor de kust van Nieuwpoort mosselen te kweken".

Dat mocht wat kosten. SDVO pompte een half miljoen euro in de aankoop van mosselkooien en spendeert jaarlijks nog eens dat bedrag aan het huren van een eigen boot, de 'Musselboot I'. SDVO bouwde ook al een eigen mosselverwerkingscentrum. "Het zijn gesubsidieerde bandieten", zegt Reynaert. "Ze hebben mijn idee gepikt en er een Vlaams vlaggetje op gezet". Reynaert en Versluys zijn knoeiers, luidt de droge repliek van Ivan Victor, voorzitter van SDVO. "Wat wij doen, is een wetenschappelijk doordachte basis leggen voor de Vlaamse mosselteelt. Er is een potentieel voor jaarlijks 10.000 ton. Dat zou een derde zijn van de binnenlandse consumptie. Maar dan moeten we het wel professioneel aanpakken".

Maar er is toch al de Belgicamossel? Victor (misprijzend): "De enige verdienste van Reynaert is dat hij op een dag mosselen zag groeien op een boei. Voor het overige kunnen we van hem vooral leren hoe het niet moet. Ze zijn, zoals ze zelf zeggen, twaalf jaar bezig en oogsten zes ton. Zes. Waarom zo weinig? Omdat de touwen naar hun kooien zijn afgeknapt. Voor elke mossel die zij plukten, moest er een duiker het water in. Dat is niet wat ik een commercieel verantwoorde activiteit zou noemen. Zij hebben ook te vroeg geoogst, omdat ze absoluut eerder op de markt wilden zijn dan wij. Wat gebeurde, is precies wat onze experts hadden voorspeld. Halfweg juli waren er zware schommelingen in de temperatuur van het zeewater. Het risico op algen was reëel". Wat maakt uw mossel zo Vlaams? "Onze centen komen ten dele van de Vlaamse regering".

Om een beetje inzicht te krijgen in de verstandhouding tussen de kwekers van de Belgische en de Vlaamse mossel heb je niet meer nodig dan één telefoon en twee nummers. Dat was kennelijk iets te omslachtig voor het Voedselagentschap, schrijft Douglas De Coninck. In maart van dit jaar namen Reynaert-Versluys contact op met het agentschap met de vraag hoe dat in zijn werk moet gaan, gezondheidscontroles op mosselen. Op 14 maart 2008 antwoordde directeur-generaal Dircks: "De vzw SDVO voorziet vanaf juli 2008 ook te oogsten in gebied D1. Aangezien SDVO al gestart is met monsternemingen en analyses, is het niet nodig dat u deze op uw beurt uitvoert".

Het perfect voorspelbare gebeurt: binnen de kortste keren is er ruzie over hoe de administratieve afhandeling van de labfacturen moet gebeuren. Op 19 juni 2008 - een maand voor de oogst - belegt het Voedselagentschap een vergadering met alle partijen. Helaas: op de valreep laat Luc Mellaerts weten dat hij verhinderd is. Er wordt een nieuwe datum geprikt, 30 juni: opnieuw geen Mellaerts te bespeuren. Versluys stuurt een boze mail naar het agentschap: "Met alle respect, wij vrezen dat SDVO er een spelletje van maakt".

Als de vergadering op 2 juli dan toch kan doorgaan, blijkt de aanwezigheid van Mellaerts nergens voor nodig. De directeur laat zich vervangen door zijn boekhouder. Er is nu wel een afspraak over de facturen, maar die verzandt binnen de kortste keren in een verzameling boze en/of onbeantwoorde

mails. "Door al dat getalm kwamen we in een situatie waarbij zij, en zij alleen, met hun Musselboot I stalen konden nemen", zegt Versluys. "Wij hadden daar geen zicht op, we kregen geen inzage in de resultaten. De wet verbiedt dat concurrenten elkaars producten controleren. Dat is alsof je Coca-Cola het recht zou toekennen om te oordelen of Pepsi geschikt is voor consumptie. Door tijdsgebrek konden we niet anders dan dit ondergaan".

Kijken we nog eens goed naar het analyseverslag dat aanleiding gaf tot de grote mosselgenocide. Het document noemt als datum van ontvangst van de mosselen in het lab: 24/07/2008. De mosselen hebben twee volle dagen gedaan over de reis van Nieuwpoort naar Brussel. Dat is wel erg lang voor een product waarvan iedereen weet dat het bijna dagvers wordt geconsumeerd. Kijken we dan naar de datum waarop de analyse is uitgevoerd: 31/07/2008. Dat is negen dagen nadat de mosselen uit zee werden gehaald.

Versluys: "Dat moet u thuis eens proberen. Mosselen opeten die u negen dagen in de ijskast hebt laten liggen. Als u dan geen diarree krijgt, weet ik het ook niet meer". Die mosselen waren aangetast door een alg. Dat kan toch niet in de ijskast zijn gebeurd? "Waren dat wel onze mosselen?", reageert Versluys. "Toevallig weet ik dat de Musselboot I op 22 juli is uitgevaren om een losgeslagen kooi van SDVO uit zee op te vissen. Die kooi, vol bijna-oogstklare mosselen, hebben ze in Nieuwpoort in een oud havendok neergezet. Weinig plekken zijn zo vervuild als dat dok. Als ik zie dat alle overige staalnames een bijna perfecte waterkwaliteit laten zien, zie ik maar één mogelijkheid: dat staal kwam uit dat dok".

"Het is de enige logische verklaring. SDVO heeft er maanden lang alles aan gedaan om te voorkomen dat wij zelf vat konden krijgen op het verloop van de staalnames. Wij weten dus niet waar die mosselen zijn geplukt, we weten niet hoe ze zijn vervoerd, we weten niet eens of het onze mosselen zijn. Waar we wél zicht op hebben, is het aantal klachten over diarree en misselijkheid. Dat zouden de onvermijdelijke symptomen moeten zijn als onze mosselen van 22 juli aangetast waren door toxische algen. Want die zijn allemaal opgegeten. Aantal klachten? Nul".

Dinsdag begint dan het Vlaamse mosselseizoen. "Vijftig ton", voorspelt Ivan Victor, die de beschuldigingen van de concurrent over gemanipuleerde staalnames rustig aanhoort, en zucht: "Die mannen wentelen hun mislukking af op ons. Ze hebben te vroeg geogst om te stunten. Punt uit". In het dagelijkse leven is Victor voorzitter van de Belgische Transportarbeidersbond (BTB). De nummer twee bij SDVO, secretaris Alex De Bock, is ook een vakbondsman, bij de liberale VSOA. Het lag juridisch een beetje lastig om vanuit zo'n paritaire overheidsconstructie mosselen te gaan verkopen.

Dus werd op 5 augustus 2008 - niks te vroeg - de cvba Schelpdier en Vis opgericht. Dat is het bedrijf aan wie SDVO zijn mosselen gaat doorverkopen, en die ze dan te gelde maakt in de winkel. Maar wie gaat schuil achter de cvba Schelpdier en Vis? De voorzitter is... Ivan Victor. De secretaris is... Alex De Bock. Onder de oprichters vinden we nog een derde syndicalist terug, twee Vlaamse reders en ene Laurus Padmos. Hij behoort tot een Zeeuwse scheepvaartfamilie die het de laatste jaren lastig kreeg door de teloorgang van de Zeeuwse mossel. Daarvan worden er minder en minder geogst door een gebrek aan mosselzaad. Dit, terwijl SDVO aankondigde dat het mosselproject op termijn zou worden overgedragen aan Vlaamse reders.

Reynaert-Versluys broeden nu op een juridische procedure om na de Belgische ook de Vlaamse mossel zo snel als mogelijk uit de rekken te laten halen. "Ik denk niet dat er een uitvoerig betoog nodig is om aan te tonen dat dit pure concurrentievervalsing is", zegt advocaat Jean Verdonck. "Mijn cliënten hebben jaar na jaar hun investeringen uit eigen zak betaald. SDVO gooit er miljoenen euro's belastinggeld tegenaan. De constructie genaamd Schelpdier en Vis is een grotesk manoeuvre dat geen uitstaans heeft met 'hulp aan de visserij'. Het kan toch zo niet zijn dat de winst uit die mosselen nu in de zakken van enkele vakbondsmannen verdwijnt?"

Moet straks ook de hele oogst van de eerste Vlaamse mosselen naar het vilbeluik? Afwachten. "Het

is natuurlijk niet goed dat onze zo prille mosselindustrie nu al gebukt gaat onder geruzie", oppert Reynaert. "Maar wat moeten we doen? Dat onze oogst tegenviel, komt doordat SDVO zijn boeien te dicht bij de onze legde, om ons te pesten. Zij verwijten ons dat we te snel oogstten. Dat zij niet eerder oogstten, komt enkel doordat hun verwerkingscentrum midden juli nog niet klaar was. Zij lachen met onze zes ton, ze vergeten dat ze zelf 650 ton beloofden en nu spreken van vijftig. Zij zijn de prutsers, niet wij".

In De Mosselbeurs weet Stefan Westerlinck nog niet of hij volgende week de Flanders Queen Mussel wel op zijn kaart wil: "Ook drie weken na de berichten over gif aarzelen mensen nog om mosselen te bestellen. Of ze vragen: 'U weet toch zeker dat het geen Belgische zijn?' Ik vrees dat er momenteel even geen markt voor is".(KS)

Bron: De Morgen

Eerdere berichtgeving over mosselen:

14/8/08: [Belgische mosselen mogen opnieuw geoogst worden](#)

4/8/08: [Mosselincident vuurt ruzie tussen Vlaamse kwekers aan](#)